

Vår dato: 15.09.2026

Høringssvar fra FO Oslo på utkast til strategi for forebygging av ungt utenforskap

FO Oslo takker for muligheten til å gi innspill til Strategi for forebygging av ungt utenforskap (2027-2031). FO organiserer barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere, og representerer dermed ansatte som jobber tett på barn, unge og familier i Oslo kommune. Våre medlemmer er sentrale aktører i det forebyggende arbeidet og i oppfølging av barn og unge i risikozonen for utenforskap.

FO Oslo støtter hovedmålet om å sikre at alle barn og unge får like muligheter til å utvikle seg og leve gode liv. Strategien gir en god beskrivelse av utfordringsbildet som vi kjenner oss igjen i. Vi kjenner også igjen i behovet for bedre samordning, tidlig innsats og helhetlige tjenester.

Samtidig savner FO Oslo en konkretisering av hvordan ambisjonene i strategien skal realiseres i praksis, særlig sett i lys av bydelsreformen og arbeidspresset som tjenesteutøverne står i. Vi mener tiltakene i strategien bør løse de *grunnleggende* utfordringene som er årsaken til utfordringsbildet som beskrives, og det kan vi ikke se at tiltakene i strategien gjør i tilstrekkelig grad.

Tidlig innsats forutsetter kapasitet og kompetanse

Strategien løfter frem at mange barn ikke får hjelp tidlig nok, men vi savner at tiltakene i tilstrekkelig stor grad bidrar med å løse denne samfunnsflokken.

FO Oslo er helt enige med byrådsavdelingen om at barnehage, skole og helsetjenester er avgjørende arenaer for tidlig innsats. Tidlig innsats krever tilstrekkelig bemanning og riktig kompetanse i førstelinjetjenestene. Vi savner en erkjennelse av at forebygging gir effekt over tid, og ikke kan styres ensidig etter raske resultatindikatorer som i liten grad fanger opp forebygging. Resultatindikatorene måler i hovedsak utfall sent i oppvekstløpet, som for eksempel frafall i videregående og andel unge utenfor arbeid og utdanning. Arbeid med for eksempel relasjoner, trygghet, inkludering og psykisk helse fanges ikke opp. Det generelle

og brede forebyggende arbeidet i barnehage, barneskole og ungdomsskole synliggjøres i liten grad.

FO Oslo foreslår en satsing på miljøterapeuter/sosialfaglig ansatte i Osloskolen, som både skal jobbe forebyggende og individrettet ved behov. Det er et ubrukt potensial for forebygging i Osloskolen som kunne vært utnyttet hvis det var ansatt flere miljøterapeuter og arbeidet var bedre og mer likt organisert. Det er gjennomført en kartlegging av ikke-pedagogisk kompetanse i Osloskolen, som vi mener burde brukes aktivt i arbeidet med å strukturere det miljøterapeutiske/sosialfaglige arbeidet i Osloskolen. Blant våre medlemmer er det stor variasjon i hvordan det forebyggende arbeidet og den sosialfaglige og ikke-pedagogiske kompetansen brukes i praksis. Våre medlemmer opplever at det sosialfaglige arbeidet er ulikt organisert, kompetansen deres brukes ulikt, de jobber etter ulike mandat og det er generelt lite struktur rundt det sosialfaglige arbeidet på tvers av Osloskolene. Her er det flere gevinster å hente ved å organisere det sosialfaglige arbeidet bedre.

Miljøterapeuter i skole og AKS skal jobbe med regulering av elevene, relasjoner, sosialfaglige vurderinger, oppfølging av enkeltelever, samarbeid med lærere og andre aktører både i og utenfor skolen for å nevne noe. Vi mener dette er helt essensielt for å kunne forebygge ungt utenforskap og tidlig innsats. Miljøterapeutene må få jobbe helhetlig og strukturert, innenfor rammer og et handlingsrom som gir de mulighetene til å forebygge. Skolene er ulike og har noe ulikt behov, men det er likevel behov for en grunnbemanning av miljøterapeuter. Vi savner en minimumsstandard i hva som utgjør laget rundt eleven. En miljøterapeut skal ikke erstatte en lærer, de har ulike roller og ansvarsområder. De sosialfaglige perspektivene og arbeidet har en sentral plass i forebyggingen av mobbing, vold og trusler i skolene, i forebyggingen av ungt utenforskap, skolefravær og i håndteringen av ungdomskriminalitet. Videre er kartlegging og helhetlig oppfølging kjernen i det sosialfaglige arbeidet – derfor mener vi profesjonene våre har en sentral plass i arbeidet med forebygging av ungt utenforskap. Utenforskap beskrives som et resultat av komplekse og sammensatte forhold rundt barnet, noe som vi mener underbygger behovet for tilgang på kompetanse på sosiale, relasjonelle og familiære forhold i laget rundt eleven.

Vi savner også en anerkjennelse av tiden det tar å samarbeide, og vil minne om at samarbeid fører til mer arbeid og økt tidspress fordi samarbeidet kommer i tillegg til tjenestene som skal gis (Anvik et al., 2019 og Pedersen 2021). Byrådsavdelingen viser til rapporten «Trøbbel i grenseflatene», og her finner de også at manglende ressurser er en grunn til motvilje mot å ta på seg ekstra arbeidsoppgaver, for eksempel fungere som koordinator. Det kan se ut til at byrådsavdelingen forventer at det er et ressursoverskudd i tjenestene til å gjøre en bedre jobb – det er ikke vår opplevelse. FO Oslo er positive til innføringen av BTI som felles faglig rammeverk. Samtidig vil vi understreke at BTI ikke i seg selv skaper kapasitet til samarbeid. Dersom modellen skal lykkes, må det avsettes tid og ressurser til koordinering, oppfølging og tverrfaglig samarbeid. Uten tilstrekkelig bemanning risikerer man at BTI kun blir et dokument, fremfor et verktøy som gir bedre tjenester til barn og unge i praksis.

Vi vil presisere at tilstrekkelig tid og kapasitet også gjelder andre velferdstjenester.

Vi etterlyser:

- En tydeligere prioritering av bemanning og fagkompetanse, særlig miljøterapeuter med sosialfaglig kompetanse i skole og AKS
- Resultatindikatorer som måler kvalitet i tidlig innsats

- Tydeligere føringer/veileder for hvordan skoleledere konkret kan bruke og organisere det sosialfaglige arbeidet i laget rundt eleven, for å benytte seg av det ubrukte potensialet vi ser foreligger
- En tydelig prioritering av at samarbeid og koordinering krever finansiering og tid utover å levere egne tjenester
- Sikre tidligere oppfølging ved skolefravær og begynnende psykiske utfordringer.

Bolig, psykisk helse, fritidsaktiviteter og lavterskeltilbud

Strategien omtaler fattigdom, levekårsutfordringer og økende psykiske helseutfordringer som risikofaktorer for ungt utenforskap. Likevel savner vi et fokus på og en tettere kobling til bolig, psykisk helse, fritidsaktiviteter og lavterskeltilbud i strategien, da vi vet at ungt utenforskap er tett knyttet til den helhetlige situasjonen.

Trangboddhet, ustabile boforhold og manglende tilgang til fritidsarenaer er risikofaktorer som strategien burde hatt konkrete tiltak for. Deltakelse i fritidsaktiviteter og lavterskel steder der unge kan oppholde seg er beskyttelsesfaktorer som det burde satses mer på. For eksempel har det den siste tiden vært flere hendelser på Deichman, som viser et behov for at det satses på lavterskel fritidsarenaer. Vi savner en satsing på åpne møteplasser, fritidsklubber, utekontakt og lavterskelaktiviteter i nærmiljøene.

Arbeidet mot ungt utenforskap bør ses i sammenheng med kommunens bolig- og levekårspolitikk, samt universell forebygging av psykiske helseplager gjennom relasjonsarbeid, inkludering og sosialfaglig oppfølging. Vi savner en tydeliggjøring av bolig som en del av det forebyggende arbeidet. Det boligsosiale arbeidet knyttet til ungt utenforskap må sees i sammenheng med boligmeldingen.

Innføringen av fritidskortet kan bidra til at flere deltar i organisert aktivitet, men våre medlemmer som jobber innenfor sosiale tjenester forteller at fritidskortet ikke dekker de reelle utgiftene. Vi er bekymret for at ingen dekker resten av utgiftene, og at barn og unge faller utenfor fordi man ikke er en fullverdig deltaker på fritidsaktivitetene kun gjennom deltakeravgiften. Dette skaper større forskjeller, og innføringen av fritidskortet har ført til at foreldre med lav eller ingen inntekt må søke om støtte flere steder for å dekke alle utgiftene. Det er heller ingen garanti for at andre tjenester dekker resterende, og vi er derfor bekymret for at hensikten med fritidskortet faller bort.

Sammenheng med bydelsreformen

FO Oslo har i flere høringer påpekt en bekymring for trykket de ansatte står i når det kommer til omstilling og endringer. Stadig innføring av nye strategier og satsninger øker risikoen for at de ansatte opplever endringstrøtthet, som påvirker implementeringen og oppfølgingen av endringene. Bydelsreformen vil innebære store organisatoriske endringer og omstillingsarbeidet vil legge beslag på betydelige ressurser. Det kunne vært potensial for å bruke mulighetsrommet som ligger i en så stor omorganisering, knyttet til hva vi allerede har, hva vi er gode på og hvordan bydelsreformen kunne løst utfordringene på oppvekstfeltet. Det mener vi imidlertid at denne prosessen ikke åpner for slik fremdriftsplanen ser ut nå. FO Oslo er bekymret for at det forebyggende arbeidet blir nedprioritert til fordel for drift og omorganisering.

Samtidig peker også strategien på behovet for en mer enhetlig organisering på oppvekstfeltet, men konkretiserer i liten grad hva dette innebærer. Det sees i sammenheng

med bydelsreformen. Dette kommer til å innebære enorme endringer i tjenestene og i tjenestekjedene i bydelene. Selv om vi i utgangspunktet er positivt innstilt til en satsing på ungt utenforskap, så vil vi advare mot å innføre nye modeller og satsinger samtidig som Oslo kommune skal gjennom den største omorganiseringen på et kvart århundre. Vi vil advare mot manglende effekt og oppfølging av strategien, ikke på grunn av vilje, men kapasitet til å følge den opp samtidig med bydelsreformen.

Vi ønsker samtidig å påpeke at vi har klare forventninger til at fagforeningene blir involvert i arbeidet med den endelige organiseringen av oppvekstfeltet, og at vi forventer medvirkning i hele prosessen. Det er imidlertid vanskelig å uttale seg om den enhetlige organiseringen uten å vite hva det innebærer.

Teknologi som virkemiddel

FO Oslo støtter bruk av og behovet for teknologi for bedre samhandling og oversikt. Vi mener det er klokt med en bedre oversikt over eksisterende tilbud og tydeligere innganger til tjenestene for å gjøre det enklere å finne riktig hjelp til riktig tid, og redusere opplevelsen av fragmentering. Vi vil likevel påpeke at digital oversikt ikke kan erstatte de skjønnsmessige vurderingene som gjøres i mange av inngangene til tjenestene, og at ansatte må ha tilstrekkelig handlingsrom til å gjøre individuelle vurderinger slik lovverket legger opp til.

FO Oslo mener det er et ubrukt potensial i å utvikle gode og brukervennlige løsninger for blant annet innhenting og forvaltning av samtykke på tvers av tjenestene. Vi mener også det er et potensiale i å samkjøre ressurser og anskaffelse av digitale løsninger slik at det koordineres på tvers. Tjenestene bør dokumentere i samme journalsystem og ha tilgang til informasjon på tvers.

Vi vil likevel advare mot at gevinstene ved digitalisering og utvikling av ny teknologi hentes ut ved å kutte i antall ansatte. Dersom Oslo kommune skal nå målene i strategien og etterleve lovkravene knyttet til samarbeid må det være nok ansatte til å utføre jobben. Det må være tilstrekkelig ansatte til å gjøre de skjønnsmessige vurderingene som teknologi ikke kan overta. Det er viktig at gevinstene brukes til å forbedre tjenestene, og gi de ansatte tilstrekkelig tid til å gjøre gode vurderinger og sette inn riktig tiltak. Dette er gevinster som kommer hele samfunnet og samfunnsøkonomien til gode, og det er riktig og viktig at gevinstene benyttes i tjenestene da det er godt dokumentert at det forebygges og samarbeides for lite i dag.

Avslutning

FO Oslo etterlyser en strategi som i større grad bygger på forebygging, sosialfaglig kompetanse og tilstrekkelig kapasitet i tjenestene. Skal målene om tidlig innsats og redusert utenforskap nås, må kommunen investere i laget rundt eleven, styrke universelle forebyggende tiltak og sikre at samarbeidet mellom tjenestene understøttes av nødvendige ressurser. Det er størst samfunnsøkonomisk lønnsomt å sette inn brede tiltak som treffer alle som forebygges istedenfor å reparere. Det synes å være tverrpolitisk enighet om dette – men vi kan ikke se noen større og strategiske grep i strategien som treffer.